26. సత్యవ్రతుడు

ఎండాకాలం కావడంవల్ల ఉదయం తొమ్మిదింటికే సూర్యుడు నిప్పులు చెరగ నారంభించాడు. గాలి స్తంభించిపోయినట్లుగా వుంది. ప్రసాదరావు కాలుకాలిన పిల్లల్లే వంటింట్లోకి వెళ్ళి, ఇంకా వంట కానందుకు విసుక్కున్నాడు. యీ చిన్న విషయంలో భార్యతో పోట్లాట వేసుకున్నందు వల్ల రభస కావటంతప్ప మరేమీ జరగదు. అసలే చిరాగ్గా వుంది; అమెను కదిపి యీ చిరాకు రెండింతలు చేసుకోవటం అర్థంలేని పని.

సావిట్లో పడకకుర్చీలో వాలి ఆలోచిస్తున్నాడు. 'ఏం జీవితం?' అనిపిస్తోంది. ఎనభై జీతం సంపాయించేప్పుడు ఎంత లేమి వుండేదో పాతిక సంపాయించి నప్పుడూ అంతే! ఏమిటో – జీతం పెరుగుతే బాగుండుననుకోవటమే కాని, పెరుగుదలకు మార్పు కనిపించటంలేదు.

పోనీ ఇంట్లో జనాభా ఎక్కువైందా అంటే – అదీలేదు. భార్యా ఇద్దరు పిల్లలూను. ఏడాదినిండని చంటివాడివల్ల ఖర్చు పెరిగిందనుకునే సాహసం కలగలేదు. ఏమైనా డబ్బు చాలటంలేదు.

ప్రతినెలా ఏదో వొక అవాంతరం వొస్తూనే వుంది. గత కొద్ది నెలలుగా చూసుకుంటే ఒక నెలలో దీపావళి బట్టలకింద యాభై రూపాయిలు, మరో నెలలో భార్యకూ, పెద్దవాడికీ జబ్బు చెయ్యటం వల్ల మందుల బిల్లు అరవై రూపాయిలు; గతనెలలో సంవత్సరాది పండుగకు అరవై రూపాయిల బట్టలు; ఇలా ప్రతి నెలా అదనపు ఖర్చు వొస్తూ వుంది. ఇందులో ఏదీ మానుకోగలిగిందిగా తోచటంలేదు. వొచ్చిన జీతమంతా ఖర్చుపెట్టుకున్నా జీవితం నిస్సారంగానూ, అసంతృప్తిగానూ వుంటూనే వుంది. తనకన్నా చాలా తక్కువ జీతం తెచ్చుకుంటూన్నవారు తన కన్న యెంతో హాయిగా బతుకుతూండటం తనకు తెలుసు! జీవితాన్ని అనుభవించటం ఒక కళయితే ఆ కళారాధనకు తను అనర్హుడై వుండాలి.

నిత్య జీవితావసరాలకు ఇబ్బంది పడకపోయినా, విలాసాలకు అవకాశా లుండనందుకు తన భార్య బాధపడుతుంది; తనకూ ఆ బాధ వుంది మరి. కాని కోర్కెలు కలగటం వేరూ; వాటిని తీర్చుకోగలగటం వేరూ. నగలూ, నాణ్యాలూ లేవని ఆమె ఫిర్యాదు; కారూ, షికార్లూ, సినిమాలూ లేవని తన ఏడుపు!...

కాని యీ తీరని కోరికలంటూ వుండి, వాటిని తీర్చుకునేందుకు ఉత్సాహంగా పనిచేయటంవల్లే బతుకు దొర్లుతోందేమో? ఇది నిజమైనా, అలా ఆలోచించి తృప్తిపడగల

సామాన్య మానవు లెంద రుంటారు? ఎంత సంస్కారం పెరగాలి? తన సంస్కారమే చాలలేదు!

గడియారం ఐదు నిమిషాలు తిరిగింది. మరో యాభై ఐదు నిమిషాల కల్లా తను కౌంటర్‌లో ఉండాలి. నది మహావేగంలో వొచ్చిపడుతోందని తెలిసి వుండికూడా ఆ ప్రవాహానికి యెదురుగా నిలబడి ఆ వొత్తిడికి తట్టుకోవాలి. చెక్కులు, డ్రాఫ్టులు, డిపాజిట్లు - మొదలైనవి జడివానల్లే వొచ్చి పడుతూ వుంటే, వొళ్ళు దగ్గిరపెట్టుకొని ఒకటికి రెండుసార్లు నోట్లు లెక్కపెట్టి డబ్బు విసిరి మొహాన పారేస్తూండాలి. ఏమాత్రం అన్యమనస్కంగా వున్నా గుణ్ణమే! వెనకటికి రెండేళ్ళకింద ఒకసారి వంద రూపాయి నోటు యిచ్చేందుకు రెండు నోట్లు ఇచ్చాడు; అవతలాయన పెద్దమనిషి కనుక, ఒకసారి హెచ్చరించి ఎక్కువిచ్చిన వందా తిప్పి ఇచ్చాడు. ఆ నెల ఆ వందా పెరిగినట్లే తోచింది!

వేల సంఖ్యల్లో పైకం తిప్పేప్పుడు పొరపాట్లు పడకుండా ఉండవు.. ఐతే తనెంతో జాగర్తగా వుంటాడు. అంతర్వాణి యెక్కడ నిద్రపోతుందోనని భయం. గొణుక్కుంటూ, యెవరికో జవాబు చెపుతూన్నట్లు తను చేసే పనిని అదృశ్య శక్తి ఏదో పరీక్షగా కనిపెడుతూన్నట్లుగా లెక్కలు కడతాడు. అంతర్వాణి సరే ననేదాకా అనుమానం తీరదు. ప్రతి లెక్కలోనూ తను పొరపడుతూన్నట్లూ, ఆ డబ్బు తీసుకునేవాడు తనకు టోపీ పెట్టేందుకు యెదురుగుండా సిద్ధంగా వున్నట్లే అనిపిస్తుంది. కాస్త ఏమరుతే చేతులు కాలే యీ బోడి ఉద్యోగమంటే ఏవగింపు కలుగుతూంటుంది. ఇంతకన్న మంచి ఉద్యోగం యెక్కడ తనకోసం వేచికూర్చుంది కనుక!

ఐతే యీ ఉద్యోగాన్ని గూర్చి తను గర్వపడే క్షణాలు అనేకం. యెంతలావు మనిషైనా, యెంత గొప్పవాడైనా సరే, కౌంటర్ ముందు తను లెక్కపెట్టి డబ్బు పారేసేదాకా కాచుకొని ఉండాల్సిందే. పని తొందరలో కాస్త ఆలస్యమైతే దీనంగా జాలిగా తనను ప్రార్థించాల్సిందే; ప్రార్థనాపూర్వకంగా చూపుల్తో అర్థించాలి! తన పక్కనవున్న ట్రంకు పెట్టెలో కరెన్సీ నోట్ల బొత్తర్లు చూస్తుంటే, ఇదంతా తనదే నన్నట్లు, యీ నోట్లు తన చేతుల మీదుగానే సర్క్యులేట్ కావాలనే గర్వం కలుగుతూంటుంది. ఇంత ఐశ్వర్యవంతుడికి బాంకులో వున్న కాస్సేపూ ప్రపంచం అనేదే లేదని పిస్తూంటుంది. కాని బాంకు మూసేసే సమయంలో గుండెల్లో రైళ్లు పరుగెత్తుతవి. ఎంత పొరపాటు వుందోనని. సరిగ్గా స్క్రోల్‌కూ కాషుకూ సరిపెట్టగానే, పోయిన సగం ప్రాణం తిరిగి వొచ్చిన ట్లనిపించి ట్రంకును ఇనప్పెట్టెలో పెట్టి, రిలీఫ్‌ను సూచించేందుకు ఊపిరితిత్తుల్లో చెడుగాలిని శబ్దమయేట్లు బైటికి వూది బైట పడుతూంటాడు.

ఒక్కొక్కప్పుడు యెక్కౌంటెంట్ పని సుళువనిపిస్తుంది. ఒకవేళ కూడికలు తప్పినా, జమ కాలంలో ఖర్చు రాసినా మరేం ఫర్వాలేదు అదంతా కాగితం మీదనే కనుక

సరిదిద్దవొచ్చు. అది థియరీ ఐతే యిది ప్రాక్టికల్; ఇక్కడ పడే పొరపాటుకు జరిమానా కాష్ రూపంలో తను వెనువెంటనే చెల్లించాలి! తనెంత భయపడి ఛస్తూంటాడో. యెక్కౌంటెంట్లు అంత కులాసాగా, నిర్లక్ష్యంగా నవ్వుతూంటారు. వాళ్ళ మీద యీర్ష్య పెంచుకొని ఆలోచిస్తూంటే, అది తనకే నష్టం; డబ్బులో పొరపాటు పడొచ్చు. అందుకని యీ ఇబ్బందులన్నింటినీ అలవాటు చేసుకున్నాడు.

'మూడ్' బాగుండక ఒకటి రెండుసార్లు చాలాచిన్న మొత్తాల్లో పొరపాట్లు జరిగినవి. వెంటనే ఆ మొత్తాల్ని కట్టేసి అవి చాలా చిన్న మొత్తాలైనందుకు సంతోషించాడు. యీ 'మూడ్' బాగుండకపోవటం కారణం ఉదయాన్నే భార్యతో వాగ్వాదం జరిగి, మనస్సు పాడుకావటమే! అందుకనే ఆమె యెంత తప్పు చేసినా పొద్దుటి పూట మాత్రం ఆమెను ఏమనేందుకూ సాహసించలేదు.

పెద్ద ముల్లు రెండు మీదికి జరిగింది.

"వంటవలా?" అని అరిచాడు.

"అవుతోంది...ఇంకో ఐదు నిమిషాలు."

తనలోతను గొణుక్కున్నాడు ప్రసాదరావు. యీ ఐదు నిమిషాలూ గడిపేందుకు సిగరెట్ ముట్టిద్దా మనుకున్నాడు కాని, పెట్టె ఖాళీగా వుంది. ఎలాగూ కావాల్సిందే కనుక కొత్త పెట్టె తెప్పిద్దామని చొక్కా జేబును కెలికినా చిల్లరే తగిలింది కాని, అందులో ఉండవలసిన రూపాయి మాత్రం కనిపించలేదు.

జేబు బోర్లించి చూశాడు, లేదు. ఒకవేళ కోటుజేబులో వున్నదేమో అనే సందేహం వొచ్చింది. అలంకారార్థమే ఆ కోటు. బాంకులో తను ఆ కోటును కుర్చీకి తొడుగుతాడు; అందులో సిగరెట్ పెట్టె, అగ్గిపెట్టె, వక్కపొట్లాలు తప్ప వేరేమీ ఉండవు. ఏమో – ఐనా పొరపాటున జేబులో పెట్టివుండొచ్చనే అనుమానం తగిలి, జేబులన్నీ దేవి, బోర్లించి చూశాడు. కనిపించలేదు.

గృహిణి చేసిన పనే ఐ వుంటుందని కోపం వొచ్చింది. అందులోనూ ఈ రోజు ఒకటో తారీకు. ఇది చివరి నోటు. కొత్త బొత్తిలో చివరి నెంబరుది! సాయంత్రానిక్కాని జీతాలు రావు. కాస్త ఆలోచించి, తనను అడిగి తీసుకునేపాటి జ్ఞానమన్నా ఆమెకు లేకపోతే ఎలా? సాధ్యమైనంతవరకూ కోపాన్ని దిగమింగుకొని ఆమెను కేకేశాడు. చేతులో గరిటెతో సహా ఆమె ప్రత్యక్షం కాగానే "జేబులో డబ్బు తీశావా?" అన్నాడు.

"అరుస్తే పిల్లాడు లేస్తాడు... నా కెందుకు డబ్బు? నేను తియ్యలేదు, ఎంత?' అందామె, మృదువుగా.

తనకున్న ఆతృత, ఉద్వేగం ఆమెకెందుకుంటవి? బాంకులో అకౌంటెంట్ల ధోరణి అది!

"రూపాయి కాగితం!" అన్నాడు చిరాగ్గా. చివర సున్నాలున్న కొత్త కాగితం కళ్ళ ముందాడుతోంది.

"నేను తియ్యలేదు...ఎలా పోయివుంటుంది?"

అదే తనూ ఆలోచిస్తున్నాడు. ఇవ్వాళ పనిమనిషి కూడా రాలేదు. అందుకనే వంట ఆలస్యమైంది. నిన్న సాయింత్రం కూడా నోటు మార్చబోయి, చిల్లర వుందికదానని దాంతోనే సిగరెట్లు కొనుక్కున్నట్టు బాగా గుర్తుంది. రాత్రికి రాత్రే జేబులోంచి యెలా మాయమై వుంటుంది? తన భార్య తీయని పక్షంలో పెద్ద వెధవ సీనుగాడే తీసి వుండాలి.

"ఏడీవాడు?" అన్నాడు.

"నాకేం తెలుసూ? ఆ వీధిలో ఆడుకుంటున్నాడేమో పిలవండి."

వీధిలోకి వెళ్ళి ప్రమాదాన్ని సూచించే కంఠస్వరంతో ఎలుగెత్తి, పదిసార్లు పిలుస్తేనేకాని వాడు రాలేదు.

"ఏరా - జేబులో చెయ్యి పెట్టావా?"

"లేదే!" అన్నాడు వాడు, అమాయకంగా.

"చెప్పరా...తీస్తే తీశానని చెప్పు" అంది తల్లి.

"నాకేం తెలుసూ?"

"తీస్తే తీశావ్...అబద్ధం మాత్రం ఆడొద్దు."

"నేను తియ్యందే!"

"ఈ మధ్య నీకు వెధవ స్నేహాలు ఎక్కువైనవి. ఆ వెధవ లెవరైనా డబ్బులు తెమ్మన్నారా?" అంది తల్లి.

"ఉహుఁ."

ఏం మాట్లాడేందుకూ తోచక ప్రసాదరావు వూరుకున్నాడు. నేరం విచారించటమంతా అతని భార్యే సాగించింది.

"చెప్పు వెధవా! పొద్దున నిద్రమంచం మీంచి లేవటం, ఆ బజార్లో వెధవల్తో ఆటలూను. వడగాలిలో చింతచెట్లు యెక్కటం. బొంగరాలు తిప్పటం.... భోజనానిక్కూడా దొరగార్ని పిలుచుకొని రావాలి. చీకటి పడ్డాక కూడా ఇంటికి రావు కదా..చెప్పు....తీశావా, లేదా?"

సీను తలొంచుకుని తల్లి చేసిన ఫిర్యాదులకు జవాబు చెప్పలేక "నేను తియ్యలేదు" అన్నాడు, ఆ చివరి ప్రశ్నకు మాత్రం.

"తియ్యలా? తియ్యలా" అని ఆమె ఒక దెబ్బ వేసింది.

"లేదు–" అన్నాడు వాడు నిబ్బరంగా.

మరో రెండు దెబ్బలు పడినవి; వాడికవి ఆనినట్లు లేవు. 'ఏడవడేం వెధవ?' అనుకున్నాడు ప్రసాదరావు.

"తీశాడో లేదో చెప్పించండి. చదువు అంటకపోయినా, యీ దొంగ బుద్ధులు మాత్రం తేలిగ్గా వొస్తయ్" అందామె, భర్త అసమర్థతను హేళన చేసే ధోరణిలో.

ప్రసాదరావుకు క్షణంలో శివమెక్కింది. సామాన్యంగా కోపంరాదు కాని వొస్తేమాత్రం మనిషికాడు అతను.

అందులోనూ సీను సినిమాకు వెళ్ళేందుకు తనను రూపాయి అడిగితే కల్లబొల్లి మాటలు చెప్పి, సినిమా వాయిదా వేశాడు తను. అందుకని వాడే తీసివుంటాడనే నమ్మకం కలిగింది. ఆ మాట వీడిచేత ఒప్పించకుంటే, యిక తనెందుకు?

సీనుగాణ్ని వొంచాడు. వీపుమీద బలంగా చరిచాడు. "తీశావా?" అన్నాడు. "లేదు" అన్నాడు వాడు. మరోదెబ్బ; అదే జవాబు. ఇలా ఎన్ని దెబ్బలు కొట్టాడో లెక్కలేదు; వాడు మాత్రం ఏడుస్తూ గిలగిలా కొట్టుకుంటున్నాడు. వాడు తీశానని వొప్పుకుంటే చాలు – తనకు మనశ్శాంతి దొరుకుతుంది. వెధవ రూపాయిని గూర్చి కాదు తాను బాధపడేది; దొంగబుద్ధి కొడుక్కు అలవడుతుందేమో నని.

నేరస్థుని తాలూకు పుట్టుపూర్వోత్తరాలన్నీ కోర్టులో కడిగివేసినట్లే వాడు చేసిన అనేక ఇతర అల్లరుల్ని ఆ భూతకాలంలోంచి తవ్వి, దుమ్ము దులిపి వాగుతూ బాదాడు వాణ్ణి. ఎన్ని దెబ్బలు తిన్నా వాడుమాత్రం రూపాయినోటు తియ్యలేదనే అంటున్నాడు.

చివరకు ఏడుపుతో వెక్కిళ్ళుకూడా ఆరంభమైనవి. ఊపిరాడనట్లు, శ్వాస కోసం పాకులాడుతూన్నట్లుగా వుంది వాడి పని. ఒళ్ళూపై తెలియకుండా వాణ్ణి శిక్షించినందుకు ప్రసాదరావు బాధపడ్డాడు. తన అరిచేతులు యెంత కందినవో చూసుకుంటే వాడి వీపుమీద ఎన్ని ముద్దర్లు, ఎంత లోతుగా దిగి, ఉబ్బి వుంటవో చెప్పవచ్చు...నిజానికి వాడు తియ్యనేలేదేమోననే అంతరాత్మ ఘోషకు తట్టుకోలేకపొయ్యాడు. అనవసరంగా ఇన్ని దెబ్బలు కొట్టాల్సి వచ్చిందేననే వ్యధతో మెలికలు తిరిగాడు. ఒక పక్క నిజాన్ని రావించాలనే పట్టుదల సడలిపోయింది.

ఈ సమయంలో భార్య అడ్డుపడకుంటే ఏమయ్యేదో తలుచుకుంటే ప్రసాదరావు వొణికిపొయ్యాడు. ఆమె నీళ్లు తెచ్చి మొహానకొట్టి, నీళ్ళు తాగిస్తేనే కాని, వాడికి వూపిరాడలేదు.

"ఇల్లా పశువల్లే కొట్టుకుంటారా?" అందామె. ఆమె ముఖం పాలిపోయి వుంది. ఆ దెబ్బలు తనే తిన్నంతగా బాధపడుతోందామె.

ప్రసాదరావుకు మండిపోయింది.

"అసలు నువ్వే కొట్టించావ్ నాచేత. వెధవ రూపాయి పోతే పోయిందని నేను వూరుకున్నాను. నువ్వే నా అసమర్థతను ఎగతాళిచేసి..."

ఉయ్యాల్లో పిల్లాడు కెవ్వుమని ఏడుస్తూ లేచాడు. కఠినమైన కంఠస్వరం వాణ్ణి నిద్రలోకూడా భయపెట్టింది. ఒకపక్క పెద్దవాడిని అరుస్తూ, మరోపక్క చంటిబిడ్డను లాలిస్తోందామె.

ఈ దృశ్యాన్ని చూసేప్పటికి ప్రసాదరావు మనస్సు వికలమైంది. రాక్షసత్వం తన కళ్ళ ఎదుటనే రుజూ చేసినట్లయింది. ఆ ప్రదేశంలో ఒక్క క్షణం కూడా నిలవలేకపొయ్యాడు. భోజనం సంగతి కూడా ఆలోచించకుండా, చప్పుచప్పున దుస్తులు ధరించి, సైకిలెక్కి పారిపొయ్యాడు ప్రసాదరావు!

2

ఇంకా అరగంట వ్యవధి ఉండటం వల్ల ప్రసాదరావు హొటల్లో దూరాడు. భోంచేద్దామా అని కాస్త ఆలోచించాడు, కాని భోజనానికి సరిపొయ్యే డబ్బు జేబులో లేదు. అదీగాక భోజనం సయించేట్లుగా తోచక కాస్త టిఫిన్ తిని, కాఫీ తాగుదా మనుకున్నాడు.

ఎంత ప్రయత్నించినా, బలవంతాన కూడా తను చేసిన పాడుపనిని మనస్సులో నుంచి తోసెయ్యలేకపోతున్నాడు. టిఫిన్ వొచ్చింది. వెగటుగా వుంది. ఒక రకమైన వికారం ఆరంభమైంది. కళ్ళముందు దెబ్బలు తిని వూపిరి అందక నేలమీద పొర్లాడే సీను కనిపించాడు. తనను దూషించుకున్నాడు; శాపనార్థాలు పెట్టుకున్నాడు; ఐనా మనశ్శాంతి కలగలేదు.

టిఫిన్ సయించక వొదిలేశాడు. కాఫీకూడా సగమే తాగి బైటపడ్డాడు. అసలు ఇవ్వాళ బాంకుకు వెళ్ళే స్థితిగా తోచలేదు. కాజుయల్ లీవ్ పారేస్తే బాగుండును. కాని సెలవు తీసుకొని ఏం చెయ్యాలి? సాయంత్రం దాకా ఎక్కడ గడపాలి? ఇంటికి వెళ్ళి ఆ అశాంతిని ఎదుర్కోలేడు. అదీగాక ఇవాళ జీతా లిచ్చే రోజు కనుక, మానుతే పైకానికి ఇబ్బందిపడాలి.

ఇది చాలా దుర్దినంగానే తోచింది ప్రసాదరావుకు. ఇవ్వాళ యెంత జాగర్తగా వున్నాసరే, తప్పకుండా ఇచ్చిపుచ్చుకోవటాల్లో పొరపాటు జరిగే తీరుతుందనే నమ్మకం ఏర్పడిపోయింది. ఎంతో చిరాకు, ఏది చూసినా ఏవగింపు. తలపులు ఇంటి వైపు మళ్ళుతే వాంతి వొస్తూన్నట్లుండి, రాక, గొంతులో అడ్డంపడ్డ బాధ, వీటిని భరిస్తూ డ్యూటీ చేయటం, ఇవన్నీ అతన్ని మెలిపెట్టసాగినవి. కడుపులో చెయ్యిపెట్టి దేవుతూన్నట్లే వుంది.

అలాగే భరిస్తూ కౌంటర్ దగ్గిర పనిచేస్తున్నాడు. ఒకపక్క యాంత్రికంగా కళ్ళూ, చేతులూ పనిచేస్తూనే వున్నవి; మరోవైపు రోజూకంటే ఎక్కువ జాగ్రత్తగా వుండాలని తనను తాను హెచ్చరించుకుంటూనే వున్నాడు. ప్రతి చిన్నవిషయంలోనూ అనుమాన భూతం భయంకర రూపాల్ని ప్రదర్శిస్తూనే వుంది.

కుర్రాడి దీన వదనం, జాలిగా బాధగా వాడు ఏడవటం, తాను అనవసరంగా ఉద్రేకపడి, వెధవ పట్టుదలకు పోయి, అతి స్వల్ప విషయాన్ని గోరంతలు కొండంతలుగా చేసుకొని వాణ్ని చావ బాదటం, చేయని నేరానికి శిక్ష విధించటంతో తాను పొందవలసిన అంతులేని పశ్చాత్తాపం, తాను బలవంతుడు కనుక, తన అన్యాయాన్నీ అక్రమాన్నీ సీను భరించటం – మొదలైన విషయాలు చుట్టూవున్న కరెన్సీనోట్ల మీదా, చెక్కుల మీదా, డ్రాఫ్టుల మీద ప్రస్ఫుటంగా కనిపిస్తూన్నవి. యీ ప్రపంచంలో వున్నప్పటికీ, ప్రసాదరావు వేరొక ప్రపంచంలో నడుస్తున్నాడు. సీనును కొట్టిన ప్రతి దెబ్బా అంతకు రెట్టింపు బలంతో తన వీపు మీద పడుతూనే ఉన్నది. అలా ఎన్ని సార్లు పడినా వాటి కొక అంతు వున్నట్లు లేదు. అదృశ్య శక్తి తాలూకు పీడనకు దాదాపు వూపిరి అందనట్లవుతోంది.

మాటిమాటికీ చేతులు చూసుకుంటున్నాడు; ఆ కందిపోయిన చేతుల తాలూకు బాధ గడిచిన దృశ్యాన్ని మరువలేకుండా చేస్తోంది. అసలే ఎండ తీక్షణంగా వుంది; దానికితోడు చెట్ల ఆకులు కూడా కదలటం లేదు. ఉండి వుండి ఆ చెవిలో గాడ్పు, యీ చెవులోంచి పోతోంది. ఎన్నిసార్లు నీళ్ళు తాగినా, ఆ దాహం తీరేట్లుగా తోచటంలేదు. నరకంలో పడేసి నిప్పుల్లో కాల్చటమంటే ఇదేనేమో? బాహ్యంగానూ, ఆంతరంగికంగా కూడా వాతావరణం ఒకే మాదిరిగా వుంది.

యీ జరిగిపోయిందే కాకుండా, జరగబొయ్యేది కూడా ఆలోచించుకుంటే ప్రసాదరావుకు మతి పోతున్నట్లయింది...యీ పాటికి సీనుకి తీవ్రంగా జ్వరం వొచ్చి వుంటుంది. రాత్రికి పిచ్చిమాటలు ఆరంభమౌతాయి. తను వాణ్ని కొడుతూన్నట్లూ, వాడు 'తీయలేదు' అంటూన్నట్లూ వూహించుకునేందుకే ప్రసాదరావుకు భయంవేసింది. చివరకు వాడు ఆ మంచంమీద నుంచి మరి లేవడు. చేతులారా బిడ్డను చంపుకున్న వాడవుతాడు తాను.

ఇలాటి కథ ఎక్కడో చదివాడు. ఐనా పసిహృదయం పొందే ఆవేదన ఎలా వుంటుందో తను తేలిగ్గా ఊహించగలడు...నిజంగా అలాగే ఐతే ...జీవితంలో తాను హంతకుడు కూడా అవుతాడు కదా!

అనవసరంగా చిర్రుబుర్రు లాడాడు. ప్యూన్‌ను చాలాసార్లు కసురుకున్నాడు. తనొక వింతమృగమైనట్లుగా చుట్టుపక్కలవాళ్ళు చూశారు. అకౌంటెంట్లు కళ్ళతోనే హెచ్చరించారు. తన కేకలకు ఒకటి రెండుసార్లు ఏజెంట్ హాలులోకి వొచ్చి వెళ్ళాడు.

తనకు పిచ్చెక్కుతోం దనిపించిం దతనికి. యీ పిచ్చినుంచి తప్పించుకోవటం ఎలాగో తెలియటంలేదు. పూర్తిగా వ్యయంకాక ముందే, వున్న కాస్తశక్తితోనూ తనను తాను కాపాడుకోవాలి. కుర్రాడి సంగతి ఆలోచించేందుకైనా సరే తనకు మతిభ్రమణం కలగకుండా చూసుకోవాలి. ఉన్న కొద్ది శక్తుల్నీ కూడదీసుకొని నానా అవస్థా పడసాగాడు.

అదృష్టవశాత్తూ యీనాడు శనివారం కనుక, ఒంటి గంటకే కౌంటర్ మూసివేయగలిగాడు. స్క్రోల్ ఎన్నిసార్లు కూడితే అన్నిరకాలుగానూ తేడా వొచ్చింది. ఎక్కౌంటెంట్ సహాయాన్ని కోరాడు.

"ఏం అలావున్నావ్?" అన్నాడా యెక్కౌంటెంట్.

నిజం చెపితే అందరూ నవ్వుతారు. తను పొందే మనోవేదన అనుభవించి తెలుసుకోవాల్సిందే కాని, చెప్పి తెలియచెప్పగలిగే సామర్థ్యం వుంటే ఉత్తమ కథకుడే అయేవాడు తాను! ఒకవేళ ఎవరికైనా ఇదంతా అర్థమైనా అంతా తన తప్పేననీ, తన వేలితో తన కన్ను పొడుచుకున్నాడనీ అంటారు. యీ ఉన్న ఆవేదనకు ప్రజాభిప్రాయం కూడా జోడిస్తే ఎప్పుడో కలిగే మతిభ్రమణం ఇప్పుడే కలుగుతుంది.

"ఏం లేదు... తల నెప్పిగా వుంది...వికారం!" అన్నాడు.

స్క్రోల్ కూడికలు ఐనవి. కాగితంమీది అంకె ప్రకారం కాష్ సరిపోవాలి. ఇందులో యెంత తొర్ర పడుతుందోనని ప్రసాదరావు వొణికిపొయ్యాడు. తప్పకుండా పొరపాటు జరిగి వుంటుందనే అతని నమ్మకమే భయపెట్టింది.

డబ్బుకూడా యెక్కౌంటెంట్‌నే లెక్కపెట్టమన్నాడు. ఏమౌతుందోనని ఆతృతతో వేచివున్నాడు...పదినిమిషాలయ్యాక "కరెక్ట్!" అన్నాడు. అక్కౌంటెంట్.

ఆ మాటల్ని ప్రసాదరావు నమ్మలేకపొయ్యాడు; "ఏమిటీ?" ...అన్నాడు.

"సరిగ్గా వుంది-" నవ్వుకుంటూ వెళ్ళిపొయ్యాడు యెక్కౌంటెంట్.

దురదృష్ట దేవతకు భయపడి, అదృష్టదేవత దాని వెనకాలే, చెట్ల చాటుగా తనతోపాటే నడుస్తోం దనిపించిందతనికి. సీనుగాడు నిజంగా డబ్బుతీసి వుండ డనేది ఖచ్చితంగా తేలిన ట్లనిపించింది. వాడు నిజంగా తీసివుంటే ఇక్కడ పొరపాట్లు పడాల్సింది; దానికీ, దీనికీ సంబంధం లేదని కొంచెం తెలివిగా ఆలోచిస్తే తెలుస్తుంది. కాని ప్రసాదరావులోని తెలివి సెంటిమెంట్‌గా మారింది. దానికి అర్థంలేదు: ఒక గుడ్డినమ్మకం - అంతే!

తను చేసిన నేరానికి, ఆ సర్వాంతర్యామే శిక్ష విధించాలి. పాతికో పరకో ఇక్కడ తొర్రపడి వుంటే, ఆ శిక్ష అనుభవించిన ఆనందం కలిగేది. అది జరగలేదు కనుక హృదయ భారం ఏమీ తగ్గలేదు.

కుర్రాడు రూపాయి తీసివుంటాడనే నమ్మకమే వుంటే, దానికంత బాధపడేవాడు కాదు. జరిగిన నేరానికి తన వాడనే పక్షపాతం లేకుండా శిక్ష విధించి, గుండెనిబ్బరంతో విధి నిర్వహించిన తృప్తన్నా మిగిలేది... కాని అంతరాత్మ ఘోషిస్తోంది – నిరపరాధిని శిక్షించానని! ఎలా సరిపెట్టుకోవాలని చూసినా కుదరటంలేదు.

అందరూ జీతాలు తీసుకున్నాక, కాష్ పెట్టెను ఇనప్పెట్టెలో పెట్టి ప్రసాదరావు బైటపడే లెక్కలో వున్నాడు.

"ఒంట్లో బాగుండకపోతే సెలవు పెడితే బాగుంటుంది మిష్టర్ ప్రసాదరావ్! అంతేకాని ఏదో 'మూడ్'లో ప్రవర్తిస్తే కష్టమర్స్ హర్ట్ అవుతారు!" అన్నాడు ఏజెంట్.

ఒక్క క్షణం నివ్వెరపోయి, తల వొంచుకుని తన తప్పును వొప్పుకున్నట్లు పోజ్ వేశాడు. తన హృదయంలో బద్దలైన అగ్నిపర్వతం సంగతి యెవ్వరికీ తెలియదు; లోన జరిగే మహాభారత యుద్ధభూమిలో, పద్మవ్యూహంలో ఇరుకుపడిన అభిమన్యుని స్థితిని బోలిన తన వ్యధను గమనించినవాళ్లు లేరు. కష్టమర్స్ హర్ట్కావటం మాట నిజమే ఐనా, తన హృదయం పడిన గాయంతో పోలుస్తే వాళ్ళకయే గాయం ఒక లెక్కలోదే కాదని తేలుతుంది! ఏదో తన ప్రవర్తనను మాత్రమే వీళ్ళు తూచగలరు; కనుక వ్యక్తిగతమైన అనేక అనుభూతులు యెవరికి వారుగా చాలా వరకు అనుభవించ గలుగుతున్నారు.

"సరే – వెళ్ళండి."

వినయపూర్వకంగా ప్రసాదరావు బైటపడ్డాడు. గోడ గడియారం నాలుగుసార్లు మోగటం వినిపించింది.

3

జేబునిండా డబ్బున్న యీ రోజు నిజానికి చాలా ఆనందంగా ఉండవలసింది కాని ప్రసాదరావుకు చాలా బాధగానే వుంది. కుర్రాడు యెలా వున్నాడో తెలుసుకోవాలనే ఆతృత చాలా అధికంగా వున్నప్పటికీ, వెంటనే ఇంటికి వెళ్ళే ధైర్యం కలగలేదతనికి.

కాస్సేపు సముద్రపు టొడ్డుకు వెళ్ళాడు కాని, ఆ చల్లదనమే శరీరానికి తగిలినట్లు తోచలేదు. ఎక్కడెక్కడ తిరిగాడో, ఏమేం చూశాడో తెలియదు. రెండు మూడు సార్లు తన వెనుక చాలా బరువుగా కార్లు ఆగడం, డ్రైవర్లు గొణుక్కుంటూ, తిట్టుకుంటూ సాగిపోవటం తెలుసు. యెంత ప్రయత్నించినా తన అన్యమనస్కత స్వాధీనంలోకి రావటంలేదు.

ప్రకృతి ఏర్పరిచిన చీకటిని తరిమేందుకు మానవుడు కనిపెట్టిన విద్యుద్దీపాలు వెలిగినవి. తన యీ మానసిక బాధ ఆలోచనలవల్ల తీరదు. సంఘటనను యెదుర్కోక తప్పేదీ లేదు...

ఇంటికి వెళ్ళి లాలించి, బతిమాలి, భంగపడి కుర్రాణ్ని అడుగుతే, నిజంగానే వాడా రూపాయి నోటు తీశానని వొప్పుకుంటే - భగవాన్! - అంత కన్న తనకు కావల్సిందేమిటి? జీవితంలో అత్యున్నతమైన ఒకానొక ఆదర్శాన్ని పిల్లవాడికి బోధించేందుకు మాత్రమే తను ప్రయత్నించిన ట్లవుతుంది. ఎందుకనో కాని ఇలా జరుగుతుందని నమ్మగలిగా డతను.

ఒక చాక్‌లెట్ల డబ్బా, ఒక బిస్కత్తుల పొట్లాం కొనుక్కొని చరచరా సైకిల్ తొక్క నారంభించాడు. ఏదో మహత్తర కార్యాన్ని సాధించేందుకు వెళుతున్నట్లు, ఆలస్యమయ్యే ప్రతిక్షణమూ విలువైనదే ఐనట్లు శక్తినంతటీ కూడదీసుకొని ఒళ్ళు పై తెలియకుండా సైకిల్ తొక్కాడు. తీరా ఇంటిముందు ఆగాక, తలుపు తట్టేందుకు కానీ, పిలిచేందుకు కానీ వూపిరి పీల్చుకోవాల్సి వొచ్చింది.

మహాపాపి, పవిత్ర దేవాలయంలోకి ప్రవేశించేముందు పొందే భయోత్పాతంలాటి ఆవేదనతో పిల్లల్లే ఇంట్లోకి ప్రవేశించాడు. భార్య కుర్చీలో కూర్చొని తన రాకకు స్వాగతం ఇవ్వకుండానే తనను ఒక్కసారి యీసడింపుతో చూసి, లేసు అల్లుకుంటోంది. ప్రసాదరావు కళ్ళు సీను కోసం, వాడి రోగిష్టి మంచం కోసం శరవేగంతో ఇంటినంతటినీ పరిశీలించినవి. భార్యను గమనించి ఆలోచించే తీరిక లేదిప్పుడు.

ఆ దృశ్యాన్ని చూసేప్పటికి ప్రసాదరావు ప్రాణం లేచివొచ్చింది. సీను ప్రశాంతంగా ఒక మూల చాపమీద కూర్చొని చదువుకుంటున్నాడు. వాడెప్పుడూ ఇంత నిశ్శబ్దాన్ని ఆరాధించలేదు. ఒక్కసారి తండ్రి మొహంలోకి ఏవగింపుతో చూసి, వెంటనే దృష్టి పుస్తకం మీదికి మరల్చుకున్నాడు. తాను వూహించిన అసందర్భాలు లేకుండటంతో ప్రసాదరావు మనస్సు కుదుటపడింది.

కాని అతని అంతరాత్మ పొందిన క్షోభ ఉండనే వుంది; దాన్ని శాంతపరచాలి. నిజం తెలుసుకోవాలి - సీను కాళ్ళా వేళ్ళా పడైనా సరే!

వాడి దగ్గిరికి వెళ్ళి మోకరించాడు, ప్రసాదరావు. "నాయనా! నిజం చెప్పు...నా జేబులో రూపాయినోటు తీసావా లేదా?" అన్నాడు దీనాతిదీనంగా, తనమీద కోపంతో అలిగి అసలు తనతో మాట్లాడడేమోనని.

తన కంఠస్వరంలోని దైన్యాన్ని గమనించి, భార్య లేసుపని ఆపి వెంటనే రంగంలోకి వొచ్చి, తన పక్షమైంది.

ప్రసాదరావు చాక్‌లెట్ల డబ్బా, బిస్కత్తుల పొట్లాం కుర్రాడి ముందు పెట్టాడు. "ఇవన్నీ నీకే... నిజం చెప్పు బాబూ!" అన్నాడు.

"చెప్పరా...పోనీ తీస్తే తీశానని చెప్పు బాబూ!" అంది గృహిణి.

"లేదు..."

ప్రసాదరావు భార్య ముఖంలోకి చూశాడు; ఆమె కూడా వాడిచేత నిజం చెప్పించాలనే ఆతృతను సూచిస్తోంది. భర్త ప్రవర్తనను ఆమె వెంటనే క్షమించగలిగింది. మరి సత్యమనేది అంత గొప్పది; అది వ్యక్తిత్వాలకు, ఆవేశాలకూ, అనురాగాలక్కూడా అతీతం. ఆ సత్యాన్ని వచించటమనే ఆదర్శానికి శతాబ్దాల తరబడిగా జరిగిన ప్రచారం, హరిశ్చంద్రునిలాటి ఆదర్శమూర్తుల కథల తాలూకు నైతిక విలువలూ మొదలైనవి తరతరాలుగా రక్తంలో కలిసిపోయినవి. వాటికొక రూపాన్ని ఇవ్వటంలో, సత్యంపట్ల తన గౌరవాన్ని చూపటంలో సంస్కారంగల వాళ్ళెవరు వెనకడుగు వేస్తారు.

"అన్ని దెబ్బలు తిన్నావు కదా! ఇప్పుడైనా చెప్పరా తండ్రీ!" అందామె, లాలిస్తూ, ఎంతో మృదువుగా.

"నేను తియ్యలేదమ్మా!"

ఈ వెధవ పాటే పాడుతూన్నందుకు ప్రసాదరావుకు మళ్ళీ కోపం వొచ్చింది; కాని తన్నినందువల్ల లాభ మేమిటో యీ ఉదయమే అనుభవ పూర్వకంగా తెలుసుకున్నాడాయె! అదీకాక నిజంగా వాడు తీసివుంటే, ఆ నేరానికి అనుభవించే శిక్ష ఏదో ముందుగానే అనుభవించేశాడు కనుక వేరేమార్గంలో వాణ్ని బైటికి లాగాలి.

"చూడు బాబూ!... నిజం చెప్పు... నువ్వు తీసినందుకు ఏమీ అనము. నిజం చెపితే యీ ఐదు రూపాయలూ బహుమతిస్తాను" అన్నాడు ప్రసాదరావు జేబులోనుంచి కొత్త ఐదురూపాయిల కాగితాన్ని తీసి ఫెళఫెళ లాడిస్తూ.

కుర్రాడికళ్ళు ఆశతో మెరిసినవి. కాని మరుక్షణంలోనే ఆ ఉద్వేగానికి తట్టుకొని "నిజంగా నేను తియ్యలేదు నాన్నా!" అన్నాడు.

ప్రసాదరావు కంఠస్వరాన్ని పెంచి "నిజం చెప్పు.. పదిరూపాయి లిస్తాను..." అని మరో ఐదురూపాయిల కాగితాన్ని మొదటిదానికి జోడించాడు.

"పదిరూపాయిల్తో ఎన్నో సినిమాలు చూడొచ్చు" అంది తల్లి, ఆ కాగితాల విలువను వాడి పరిభాషలోకి మారుస్తూ.

సీను కళ్ళల్లోని మెరుపు యీసారి ఆగింది. సిగ్గుతో వేరొక దిక్కు చూస్తూ "నేనే తీశాను" అన్నాడు.

ప్రసాదరావు ప్రాణం ఒడ్డున పడ్డది.

"తీసుకో..." అని రెండు ఐదు రూపాయిల కాగితాల్నీ వాడికి ఇచ్చాడు.

"ఆ రూపాయితో ఏం చేశావురా మరి?" అంది తల్లి.

వాడు జవాబు చెప్పలేదు.

"ఏం చేస్తేనేం? వెధవ రూపాయికోసం...నేను...ఆ నిజం కక్కించేందుకు ఎన్ని దెబ్బలు కొట్టాను! ఇవాళల్లా నేను నరకబాధ పడుతూనే వున్నాను. ఈ నిజం చెప్పాక,

నా మనస్సు తేలికపడింది....వాడిని మరేమీ అడగవోక" అన్నాడు ప్రసాదరావు; తన గెలుపును కూడా ప్రకటించుకో గలిగిన ఆత్మబలాన్ని పోగొట్టుకున్నాడు మరి!

ఆ క్షణంలోనే విషాదమేఘాన్ని పటాపంచలు చేస్తూ ఆనందదేవి నృత్య గీతాల్ని ఆలాపించిందా ఇంట్లో.

4

మర్నాడు ఉదయం చాకలాడికి బట్టలు వేసే పనిలో వున్నాడు ప్రసాదరావు. నిన్నటి చొక్కా చేతి మడతల్ని విప్పుతూండగా కొత్త రూపాయి నోటు కిందపడింది.

ప్రసాదరావు నిర్ఘాంతపొయ్యాడు. నిన్న పోయిందని ఇంత రాద్ధాంతమూ చేసిన నోటే ఇది! ఎవర్నో చూసి తనూ చొక్కా చేతి మడతలో పెట్టిన సంగతి గుర్తొచ్చింది. చాకలాణ్ని పంపి, ప్రసాదరావు ఆలోచనలో పడ్డాడు.

ఐతే సీను మొదట చెప్పిందే నిజమన్నమాట! ఎన్ని దెబ్బలు తిన్నా ఆ సత్యం కోసమే, ఆ అత్యున్నతాదర్శం కోసమే వాడు అంత బాధాపడ్డాడు. కాని తా నా మాట నమ్మలేక వాడికి బహుమతి ఎరగా వేసి, లంచం పెట్టి బలవంతంగా వాడిచేత అసత్యాన్ని పలికించాడు! పొందిన శిక్షను కాష్ చేసుకునే అవకాశాన్ని వాడికి కలిగించా డన్నమాట! ఇప్పుడు ఆ నోటు దొరికిన సంగతి చెపితే భార్యక్కూడా విరోధమౌతాడు. పోనీ కొడుకునన్నా సరైన మార్గంలో పెట్టుకోగలిగాడా అంటే అదీ లేదు. తనే వాణ్ణి వక్రమార్గానికి తరిమాడు.

నిజం చెప్పటమనేది స్వభావసిద్ధంగానే వొస్తుందా అనే అనుమానం కలిగింది. బలవంతపెట్టి, బాధించినందువల్ల నిజమే బైటపడుతుందని ఎలా చెప్పటం? హరిశ్చంద్రుడు యెవరు కోరగా నిజానికే నిలబడ్డాడు. అబద్ధమాడమని యెన్నో ఆశలు చూపి, యెంతో హెచ్చరించినప్పటికి లొంగలేదు... ఐతే కాలం మారింది. యీనాటి మనుషులు హరిశ్చంద్రుణ్ణి మూర్ఖుడుగా పరిగణించవొచ్చు. ఒక్క నిజంకోసం జీవితమంతా పోరాడి ఆయన సాధించిందేమిటి? చివరకు ఆ దేవుడే ప్రత్యక్షమై మెచ్చుకుంటే ఏం జరిగేది? ఆ దేవుడిమీద నమ్మకమే దిగజారిన యీ రోజుల్లో నిజం కోసమై సర్వనాశనం అవగలిగేవాళ్ళెవరు?...తను బలవంతం చెయ్యటం వల్లనే వాడి సహజ గుణమైన సత్యశీలం భంగపడింది - బహుశా శాశ్వతంగానే నేమో?

ఇక వాడి చేత నిజం చెప్పించటం తన వల్ల కాదు. ప్రపంచంలో నీచ కార్యాలక్కూడా విలువలంటూ ఏడవబట్టే వాటిని ఆచరించేవాళ్ళున్నారు. సత్కార్యాలకన్న వాటికే ఎక్కువ ధర పలుకుతుంది. ఒక్క చిన్న అబద్ధానికి తను పది రూపాయిల విలువ చెల్లించలా? పోలీసులు చితకతన్నినా, ప్రతిఫలం వేరొక రూపంలో ముట్టుతుంది కనుకనే దొంగ నిజం చెప్పడు. ఈ విధంగా జైలుశిక్ష కూడాను. ఇక దొంగతనం చేయనివాడికి శిక్ష వేయటం వల్ల, వాడు నిజంగా దొంగగా మారినా ఆశ్చర్యపడాల్సింది లేదు.

ప్రసాదరావును ఇప్పుడు వేధించేది పది రూపాయిల సంగతే కాదు. సీనును మళ్ళీ సత్క్రమమార్గంలోకి లాగటం, వాడిచేత నిజం చెప్పించటం ఎలా? ఐనా ఒకసారి పరీక్షిద్దామనుకున్నాడు.

ఆ సాయింత్రం చాలా సీరియస్‌గా సీనుని పిలిచి, భార్య సమక్షంలోనే రంగం నడిపాడు.

"వెధవా! నిజంచెప్పు...నా జేబులోది పదిరూపాయిల కాగితం తీశావా? లేదా?"

సీను వెర్రిమొహం వేశాడు.

"మళ్ళీనా? నీ కీ దొంగబుద్ధేమిటిరా? చూస్తా రేమండీ – నాలుగువుతక్క?" అంది భార్య.

"ఏరా – తీశావా లేదా?"

"లేదు..నాన్నా!"

"చితకతంతాను–"

"నిజంగా తియ్యలేదు నాన్నా!"

"చూడు...నిజం చెప్పాలి..." మృదువుగా అన్నాడు ప్రసాదరావు. "తీస్తే తీశానని చెప్పు...పది రూపాయిల బహుమానం..."

"దొంగతనానికి బహుమతులు కూడాను!" అని మూతి ముడిచిందా ఇల్లాలు.

"నువ్వుండు...తీశావా? చెప్పు...పదిరూపాయిలిస్తాను–"

సీను ఒక్క క్షణం ఆలోచించాడు.

నవ్వుతూ "తీశాను నాన్నా!" అని పదిరూపాయిల కాగితం కోసం చెయ్యి జాపాడు.

వాడు చెప్పిన అబద్ధం తండ్రికి తెలియదని వాడి వూహ ...ప్రసాదరావు అచేతనుడయ్యాడు. కొడుకుచేత నిజం పలికించటానికి ఇక బ్రహ్మాదులు రావాల్సిందే కాని తన లాటి మానవమాత్రుడి వల్ల కాదు. తెల్ల మొహం వేసి, దాదాపు మూర్ఛపర్యంతమైన తండ్రి చేతుల్లోనుంచి సీను పది రూపాయిల కాగితాన్ని ఊడపెరుక్కుని పరుగెత్తాడు.

"అయ్యో, ఇదేం కాలం! అధర్మదేవతక్కూడా పట్టం కట్టటమా?" అందామె.

తనే పట్టం కట్టాడేమో ఆ దేవతకు? నిన్నటినుంచే అధర్మదేవత యీ కొంపలో సింహాసనమెక్కి రాజ్యపాలన చేస్తోంది. ఆమెమీద తిరుగుబాటు చేసి ఆమెను విసిరి అవతలికి పారెయ్యాలి....కాని ఆమె సాక్షాత్తూ తన ముద్దుల కుమారుని అవతారంలోనే వుంది. కనుక భరించక తప్పదు! ఆమె పలుకుబడిని అంగీకరించకా తప్పదు!

– మే, *1956*